

จากการศึกษาที่ผ่านมาจะเห็นว่า กรมไปรษณีย์โทรเลขเป็นหน่วยงานเดียวของรัฐบาลที่อยู่ในลักษณะของ "รัฐพาณิชย์" และงานต่าง ๆ ที่เคยอยู่ในสังกัดของกรมไปรษณีย์โทรเลขก็ไคคอย ๆ แยกต้อออกไปเป็นอิสระ เช่น ธนาคารออมสิน, องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย, บริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทย ทั้งนี้เหตุผลในการแยกตัวออกไปเป็นอิสระก็เนื่องมาจากความต้องการความคล่องตัวในการดำเนินงานทั้งสิ้น

ในฐานะที่กรมไปรษณีย์โทรเลขมีลักษณะงานที่เป็นกรให้บริการประชาชนในรูปของสาธารณูปโภค แต่ยังมีฐานะเป็น "หน่วยงานรัฐพาณิชย์" ที่จะต้องปฏิบัติตามข้อบังคับและกฎเกณฑ์ของราชการพลเรือนทั้งหมด ยกเว้นระเบียบทางการเงินที่มีความคล่องตัวผิดจากหน่วยงานราชการอื่น ๆ เพียงเล็กน้อย ทำให้การขยายการบริการทางคานไปรษณีย์และโทรคมนาคมทำได้จำกัด กรมไปรษณีย์โทรเลขไคพยายามหาทางปรับปรุงองค์การเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น หลายครั้ง แต่ปัญหาสำคัญ ๆ ก็ยังมีไคถูกกำจัดไป ความสำเร็จในการปรับปรุงองค์การครั้งล่าสุดซึ่งไคแยกระดับปฏิบัติการของกรมไปรษณีย์โทรเลขออกไปอยู่ในรูปของรัฐวิสาหกิจ จึงน่าจะถือไคว่าปัญหาส่วนหนึ่งของการบริหารงานไคถูกกำจัดออกไป เช่น ปัญหาการขาดความคล่องตัวในคานการบริหารงานบุคคล เมื่อเปลี่ยนฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจแล้ว ก็สามารถที่จะเพิ่มลด หรือเปลี่ยนแปลงอัตรากำลังไคตามที่จำเป็นไคต้องขออนุมัติ ก. พ. เหมือนเมื่อก่อน หรือปัญหาทางคานการบริหารงานรัฐวิสาหกิจแห่งใหม่มีคณะกรรมการการสื่อสารแห่งประเทศไทยเป็นผู้นกำหนดนโยบายในการบริหารงาน ไคส่งผานผู้ว่าการการสื่อสารแห่งประเทศไทยอีกทีหนึ่ง คังนั้น ระเบียบ กฎ คำสั่ง ข้อบังคับต่าง ๆ จึงสามารถคัดแปลง แก้ไข ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ไค ซึ่งแตกต่างจากระบบเดิมที่มีระเบียบข้อบังคับของทางราชการที่ควบคุมอยู่มากมาย

สำหรับความคล่องตัวทางการเงินนั้น จากการศึกษาผู้เขียนไม่เชื่อว่าปัญหาทางการเงินจะถูกกำจัดไปทั้งหมด ทั้งนี้เพราะเมื่อมีฐานะเป็นการสื่อสารแห่งประเทศไทยแล้ว การถูกควบคุมทางการเงินโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การลงทุนทางค่าวัสดุ ทรัพย์สินและที่ดินมิได้ลดหย่อนลงไปกว่าเดิม แต่มีแนวโน้มที่จะถูกควบคุมมากกว่าเดิมด้วยซ้ำไป ทั้งนี้เพราะเมื่ออยู่ในรูปของกรมไปรษณีย์โทรเลขนั้น สามารถขออนุมัติวงเงินจากสำนักงบประมาณได้อย่างรวดเร็วเพราะมีข้อตกลงกันเป็นพิเศษ แต่เมื่อเป็นรัฐวิสาหกิจแล้ว ต้องผ่านการกลั่นกรองจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานงบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน กระทรวงการคลัง ซึ่งมีพิธีการที่ทำให้ล่าช้ากว่าเดิม แต่ก็มีข้อดีในแง่ที่อาจจะทำให้โครงการขยายบริการต่าง ๆ รุดหน้าไปยิ่งขึ้นเนื่องจากรัฐวิสาหกิจสามารถกำหนดวงเงินในงบประมาณรายจ่ายได้เอง

อนึ่ง การศึกษาครั้งนี้เน้นหนักไปในทางด้านการศึกษาโครงสร้างและการจัดองค์การ พร้อมทั้งการคาดคะเนแนวโน้มในอนาคตตามที่ได้ตั้งสมมุติฐานไว้ในตอนต้น ซึ่งจากผลของการศึกษาพอสรุปได้ดังนี้คือ

1. การปรับปรุงองค์การของกรมไปรษณีย์โทรเลขโดยการแยกระดับปฏิบัติการมาอยู่ในรูปของรัฐวิสาหกิจนั้น ถือได้ว่าทำให้การบริหารงานของกรมไปรษณีย์โทรเลขส่วนที่แยกออกมานั้นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะหลุดพ้นจากหน่วยควบคุมต่าง ๆ และมีอิสระในการบริหารงานมากขึ้นเนื่องจากลักษณะการดำเนินงานในรูปของรัฐวิสาหกิจมีความคล่องตัวกว่าการดำเนินงานในรูปของรัฐพาณิชย์ ยกเว้นความคล่องตัวทางการเงินบางประการดังที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งจะค้นหาทางแก้ไขปรับปรุงต่อไป

2. การปรับปรุงดังกล่าวถูกต้องตามหลักการจัดองค์การที่ทันสมัย เพราะมีการแยกงานในระดับปฏิบัติการออกจากงานในระดับอำนวยการ โครงสร้างและเงื่อนไขขององค์การที่ได้รับการปรับปรุงใหม่ก็ได้รับการกลั่นกรองอย่างรอบคอบ

3. การปรับปรุงดังกล่าวถือได้ว่าทันสมัยการเปลี่ยนแปลงของสังคมและนโยบายของรัฐบาล ทั้งนี้เพราะในขณะที่รัฐบาลมีนโยบายในการพัฒนาประเทศให้เจริญรุดหน้าในสาขาต่าง ๆ กิจกรรมทางด้านการติดต่อสื่อสารก็ควรจะได้รับปรับปรุงเพื่อให้สามารถขยายตัวให้ทันกับ

ความเจริญของประเทศได้

นอกจากนี้ ยังมีข้อสังเกตที่พบจากการศึกษาวิเคราะห์เรื่องการปรับปรุงองค์การของกรมไปรษณีย์โทรเลข ซึ่งควรจะกล่าวถึงไว้ ณ ที่นี้ด้วย คือ

1 กำเนิดของรัฐวิสาหกิจนั้น ไม่ว่าจะกระทำไปโดยอาศัยหลักการ ทฤษฎี รวมทั้งความเหมาะสมด้วยประการใด ๆ ก็ตาม ถ้าปราศจากการสนับสนุนจากฝ่ายการเมืองแล้ว ไม่มีทางที่จะจัดตั้งรัฐวิสาหกิจขึ้นได้เลย

2 การจัดตั้งการสื่อสารแห่งประเทศไทยขึ้นนั้น ถึงแม้จะได้รับการสนับสนุนทางการเมือง แต่ต้องใช้ความพยายามไม่น้อยกว่า 10 ปี ต้องเสนอเรื่องผ่านคณะรัฐมนตรีไม่น้อยกว่า 5 คณะ และต้องเสนอร่างกฎหมายผ่านสภาไม่น้อยกว่า 3 สภา ซึ่งเป็นกรณีตัวอย่างที่ดีสำหรับนักบริหารที่ต้องยึดมั่นว่า การเปลี่ยนแปลงใด ๆ นั้น ต้องอาศัยความพยายามและจิตใจอันมั่นคง

3 การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ก็ตาม จะต้องมีทั้งผู้ที่ได้ประโยชน์และเสียประโยชน์ ทั้งนี้ถ้าพิจารณาด้วยความเป็นธรรมทั้งสองฝ่าย ก็จะช่วยให้กิจการนั้น ๆ ดำเนินไปได้ ดังกรณีการจัดตั้งการสื่อสารแห่งประเทศไทยนี้

4 การสื่อสารแห่งประเทศไทยที่จัดตั้งขึ้นในระยะแรกนี้ เมื่อพิจารณาจากผู้บริหารแล้ว ก็นับว่ายังโชคดีที่ได้"ลูกหม้อ" คือข้าราชการระดับสูงของกรมไปรษณีย์โทรเลขเองเป็นผู้บริหารรับช่วงงานต่อจากกรมไปรษณีย์โทรเลขเดิม ทั้งนี้เพราะงานไปรษณีย์และโทรคมนาคมเป็นวิชาชีพที่ต้องอาศัยความรู้ความชำนาญเฉพาะด้านเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ ยังเป็นการรักษาขวัญและกำลังใจของข้าราชการกรมไปรษณีย์โทรเลขส่วนที่แยกออกไป ที่ผู้บริหารระดับสูงมิได้มาจากคนนอก นอกจากนี้ คณะกรรมการก็ประกอบด้วยผู้ที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับมาตรฐานที่กำหนดไว้

5 อนาคตการสื่อสารของชาติ โดยเฉพาะการสื่อสารผ่านพลเรือนจะพัฒนาก้าวหน้าไต่มาไม่น้อยเพียงไรนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับผู้บริหารที่มีสายตากว้างไกล มีประสบการณ์ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมของชาติเป็นที่ตั้ง ถ้ายังปล่อยให้ลอยละล่องโดยผู้บริหารที่ไม่มีความรู้ทางด้านการสื่อสารและไม่มีความสนใจในการพัฒนากิจการสื่อสารของชาติมารับผิดชอบอยู่อย่างเสียไม่ได้ในปัจจุบัน ก็นับว่าเป็นสิ่งที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง

6 การจัดตั้งการสื่อสารแห่งประเทศไทยเป็นเพียงอีกขั้นหนึ่งของการจัดระบบการ

สื่อสารฝ่ายพลเรือนให้เข้ารูปเข้ารอยมากขึ้น แต่กิจการสื่อสารฝ่ายพลเรือนยังมีภาระที่อีกหลายอย่างที่ควรจะต้องจัดให้เป็นระบบและเป็นระเบียบมากขึ้น เช่นกรณีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ประสานงานหรือวางแผนโดยเฉพาะ กรณีหน่วยงานจัดระบบและระเบียบของการสื่อสาร ควรมีการพิจารณาแยกการจัดบริการสาธารณะออกจากบริการของราชการฝ่ายพลเรือน ซึ่งผู้เขียนได้เสนอทางเลือกต่าง ๆ ไว้ แต่หนทางที่จะเป็นไปได้มากที่สุด คือการจัดตั้ง "คณะกรรมการสื่อสารแห่งชาติ" ขึ้นรับผิดชอบงานดังกล่าว โดยมีกฎหมายให้อำนาจอย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้ ควรสนับสนุนกิจการด้านการบริหารความดีวิทย์ การตรวจสอบและเฝ้าฟังให้มีประสิทธิภาพและกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

กรมไปรษณีย์โทรเลขส่วนที่เหลืออยู่เป็นหน่วยราชการที่ควรจะนำมาใช้ประโยชน์อย่างยิ่ง ไม่ควรยุบเลิกไป แต่ควรจะหาทางใช้ประโยชน์จากทรัพยากรให้เหมาะสม ซึ่งอาจจะทำได้ในรูปใดรูปหนึ่งดังที่ได้เสนอมาแล้วข้างต้น แต่ผู้เขียนมีความเห็นว่าควรเปลี่ยนแปลงฐานะของกรมไปรษณีย์โทรเลขเป็นสำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการสื่อสารแห่งชาติ เพราะจะเกิดประโยชน์แก่กิจการสื่อสารของชาติเป็นอย่างยิ่ง ในขณะที่เดียวกัน ก็เป็นการประหยัดและมีทางเป็นไปได้มากที่สุด ดังรายละเอียดที่กล่าวไว้ในบทที่ 6

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย